

MAGYAR KURIR

Indúlt Bétsből, Kedden Junius' 17 - dik napján, 1817 - dik esztendőben.

Déli Amérika.

A' *La Plata* mellett fekvő Portugallus seregek' fő vezére *Lecor* a' következő proklamátziót hirdettette vala ki Febr. 16-dikán: — 1). A' mi ellenségeink közül mind azok, a' kik ezen vidékeken valamelly békességes 's magát nem oltalmazható lakost a' magok lakóhelyén ki-prédálnak, vagy az ellen valami tsint tesznek, önnön személyekre nézve nem úgy fognak tartattatni, mint hadi foglyok, hanem mint úti tolvajok 's a' tsendességnek megháborítóji, 's ezekkel mint ilyenekkel úgy kell bánni — 2). Ha valamelly ideamoda küldetett ellenséges tsoport azon városoknak, mellyek Portugallus seregek' oltalma alá vétetve vannak, békességes 's magokat nemoltalmazható lakosaik ellen valami tsint tévén meg nem fogattathatnak: az ilyen sereg' fő vezérének familiajával 's tulajdonával legkeményebben kell bánni; Portugallus tsoportok küldetessenek - ki, hogy az ilyen vezéreknek jószágaikat felégessék 's familiajokat a' kikötőhelyben álló Portugallus hajókra vigyék — 3). Elegendő számú meghitt személyek rendeltessenek - ki, kik a' lakosoknak tsendességben 's bátorságban való maradására vigyázzanak, 's valamelly ellenséges tsoport által valami efféle tsint tétettetni szemlélvén, erről a' Portugallus fő hadiszállásra vagy a' közelébb találtató Portugallus tsapatnak vezéréhez, azonnal tudósítást tegyenek, hogy a' szükséges eszközök elővétethessenek — 4).

Ezt a' proklamátziót mind azokon a' vidékeken ki kell hirdetni, a' hol Portugallus seregek állanak.“

Generális *Lecor*, mint láthatni, közönségesen tsak *ellenség* nevezettel élt ezen proklamátzióban; de, mint látszik, a' *Buenos-Ayresiek* úgy vették ezt, mint ha egyenesen ellenek intéztetett volna, mellyet nyilván mutat az, hogy a' Buenos-Ayresi Országlószéki fő Igazgató, *Don Juan Martin de Pueyrredon*, Márztius' 2-dikán egy levelet irván a' fennnevezett Portugallus fő vezérhez, keserves felindulással panaszolkodik azon kemény eszközökkel való élés ellen, mellyekkel ez, a' maga proklamátziójában fenyegetődzik, 's egyszersmind tudtára adja ennek, hogy ha azon fenyegetődzések közzül, mellyek az ő proklamátziójában előfordúlnak, tsak egygyik is munkába fog a' Buenos - Ayresi lakosok ellen vétettetni, ezen esetben a' Buenos-Ayresiek is hasonló kemény eszközökkel fognának élni az ő vidékeiken találtató Portugallusok ellen, a' kiket ök már e' végre az országnak belső részeire (mint kezeseket) elisvítették.

Generális *Sant - Martinnek*, a' ki Chili' országát meghódoltatta, egy hosszú levelét adták - ki a' Buenos - Ayresi 's *Londoni* újságok, mellyet ő ezen országnak meghódoltatása után Febr. 22-dikén, a' Buenos-Ayresi Országlószéki Főigazgatóhoz a' fennevezett *Don Pueyrredon*hoz *Sant Jagóbol* a' fő városbol irt. Leveleinek summája ez: Minekutánna az ő

kisded ármádája az *Andes* hegyeken által ment volna, onnét az ország' belső részére előnyomult. Februarius' 12-dikén ütközetet ajánlott a' Spanyoloknak, a' melly nagyon heves és véres volt, 's a' melyben ezek közzül 600-zan elfogattattak, 's tsatázó artilleriájokat is elvesztették magazinaikkal egyetemben. A' Spanyol Királyi Kormányozó *Marco-del-Pont*, seregének maradványával *Sant Jágot* oda hagyván, azon iparkodott, hogy az oda 20 mértföldnyire lévő *Vasparaisói* kikötőhelyhez juthasson, 's hajóra ülven magát és seregeit megtarthassa, a' mellynek annál könnyebb elérhetése végett a' tsatából megmaradott artilleriáját is hátra hagyta: de így se' érhetette-el célját, mint-hogy a' tengerpartól nem messze *S. Antoniánál* az insurgensek' Grenadiros Lovassága Kapitány Aldadó vezérlése alatt ötet beérvén, menenestől fogva elfogta; *S. Jágóban* pedig azonnal Provisoriai országglószéket állítottak-fel, az insurgensek *O-Hingins* nevű Generálisnak előlülése alatt, 's a' néphez egy proklamátziót bocsátottak, a' melly ilyen szavakon végződik: — *Eszszerént 24 napok alatt a' világon találtató legnagyobb hegyeken által jöttünk, a' táborozást elvégeztük, 's Chilinek szabadságot hoztunk.*

A' *Chiliből* Buenos-Ayresbe érkezett Kurir három Spanyol zászlót is hozott oda, mellyeket *Sant Jágónál* vettek-el az insurgensek a' Spanyoloktól. A' Generális' *Sant Martin*' további plánuma a' volt, hogy seregét *Chiliben* megerössítvén, még a' jövő télnek elkövetkezése előtt az *Andes* hegyeken által *Tucumanhoz* vissza jöjjön, 's azután innét folytassa *Peru* ellen a' hadi munkát. —

Buenos-Ayresbe két kisded hadi hajók érkeztek vala meg, mellyek az Északi Amerikai Egyesült Státusokban, névszerént a' *Baltimorei* kikötőhelybe épültek. Az egygyiknek neve *Clifton*; 24

ágyú van rajta. Ezekhez még más hat hajók tartoznak, 's mind az Északi Amerikai kikötőhelyekben készítették-fel, oly célzással, hogy a' *Chili* ellen való táborozásban szolgáljanak: hanem minthogy *Chili* már most az insurgensek' kezében van, gondolják, hogy ezek is *Peru* ellen fognak dolgozni.

A' Londoni *Morning-Chroniklében* egy tudósítás fordul elő a' *Chiliben* történt táborozásról, melyben úgy iratik-le az insurgensek' győzedelmeskedése, mint a' mellyet ők leginkább a' Genorális *San Martin*' személyes vitézségének köszönhetnek. Ez a' nevezetes verekedés *San Sebastiantól* nem messze *Chachabuco* mellett tsupa halmokon (dombokon) történt, mellyek egygyütt tsaknem egy várat formáltak. A' Spanyol seregek, mellyek magokat ezen halmokon megfészkeltek vala, sokáig elég nagy vitézséggel tsatáztak, 's oly bizonyosoknak is tartották magokat a' győzedelmeskedés felől, hogy még drágább portékáikat sem rakták vala minden esetre nézve hajókra, 's így történt osztán végezetre, hogy a' Királyi kintstárból két milliók, feles magános vagyonnal egyetemben, az insurgens ármáda' ragadományává lettek. Mikor *San Martin* látta, hogy melly jól állanak a' Spanyolok 's melly nagy eltökéltséggel viselik magokat, maga személyesen rontott rájuk egy Dragonyos tsapat-tal 's oly vakmerőséggel, hogy lehetetlen volt hátat nem adnielőtte, de ő úgy is el-lankodott vala végezetre, hogy mikor a' seregei a' *Viktóriát* énekelni elkezdették, ő a' bádjadtság miatt leesett a' lováról, úgy hogy néhány szempillantatokig meghaltnak lenni gondolták. Ez a' *San Martin* Amérikában *Paraguay* tartománybéli születés, hanem a' Frantzia revolútziónban egész 1811-gyig Spanyol országban szolgált a' Frantziák ellen. *Solano* alatt, mikor ez *Andaluziai* Főkapitány és *Kadixi* Kormányozó volt, 60

káig adjutánskodott. A' *Bayleni* ütközetben is Adjutánsi szolgálatot tett, a' hol a' Spanyol Armáda, *Düpont* Frantzia vezért armádájával egygyütt elfogta. Későbbre még Marquis *Romana* alatt is Adjutánsi hivatalt viselt. Az 1811-dik esztendőben Spanyolországot oda hagyván *Londonba* 's onnét Amérikába vette útját. A' Spanyolarmádánál Oberslajtnántságot ért. Sokszor megkülömböztette magát; 1811-től fogva a' Buenos-Ayresi armádánál szolgál. — Ennek a' *San Martinnak* Chili ellen való szerentséje, mint látszik nagy piatzt nyitott nem csak a' Buenos-Ayresi kereskedésnek, hanem az Angliainak is. Nem csak hogy a' *La Plata* mellett találtató minden kereskedő magazinumok megügesedtek 's *Chili* felé vették útozásokat, hanem *Londonban* is sok rendelések tétettek a' *Buenos-Ayresből*. Május' 29-dikén odaérkezett levelekben, hogy küldjenek minden féle áruportékákat. — Különös megjegyzésnek tartatik az újságlevelekben, hogy Admirális *Brown* (kiről esztendő alatt annyi félet olvastunk, 's a' kiről tsakugyan igaz volt az, hogy utóljára az Anglusok öt a' tengeren megtalálván, mint semmi nemzethez nem tartozó embert letartóztatták, 's az ő *Herkules* nevű hajóját Antigoán elítélték) most ismét úgy emlittetik, mint a' Buenos-Ayresi hajós sereg' fő vezérlője, 's az ő hajójáról a' *Herkulesről* a' mondatik, hogy a' Buenos-Ayresi Országlószék *Londonba* apellálván érte, ezt is visszaadták az Anglusok. — Több efféle apróságnak tettő megjegyzéseket is olvasunk az újságokban, a' milyenek: hogy az Északi Amériki Egyesült Státusoknak négy fregátjaik Déli Amérikána tsutsát megkerülvén, a' Chili 's Peru öbleiben az insurgenseket segiteni 's magoknak ott valahol valamely jó megállapodásra való fészket szerezni iparkodnának; 's hogy az Anglus országlószék is négy Linea és hat fregát hajóknak felkészülése eránt tett

rendeléseket, hogy az Admirális *Exmouth* vezérlése alatt *Déli Amérika* felé vegyék evezéseket, 's több effélék — hanem, hogy mind ezekkel hova legyen a' célzás, tsak a' jövendő mutatja - meg.

Brasilia. — A' *Perle* nevű Frantziahajó, a' melly Aprilis' 8-dikán hagyta oda a' *Pernambukoi* partokat, újabb tudósításokat hozott az ott kiütött támadásról, mellyekből így beszéli elő a' *Monitör* a' támadás' kezdetét: — „Minekutánna, úgy mond, a' *Pernambukoi* Kormányozó *Gaétow Pinto-de-Miranda-Montenegro*, elébb egy bizonyos *Domingo Martines* nevű embert elfogatott, 's azután a' mennyit tsak lehetett annyi fegyveres sereget öszszegyűjtetvén, Mártzius' 7-dikén olyan parantsolatot adott volna ki, hogy még több (a' Londoni Kurir szerint 150-nig való) katona 's egyéb) gyanus személyeket árestáljanak, egy tiszt arra a' vakmerőségre vetemedett, hogy az öszszegyülekezve lévő fegyveres seregnek fő vezérét mindeneknek láttára keresztül dőlte, így kiáltván - fel: *Éljen a' függetlenség!* A' tiszt után a' katonaságnak nagy része is hasonlóképpen kiáltozott. Lálván a' Kormányozó, hogy az egész seregtől elhagyatott 's tsak a' Generalstáb áll mellette, kapitulálni kényszerített, melynek ereje szerint három hónapra való eleséget kapván, hajóra ült, hogy Rio-Janeiróba evezzen. E' megesevén 5 személyekből álló ideigóráig való *Juntát* választottak magok között a' lázasztók, 's annak a' feljebb nevezett *Domingo Martinezet* nevezték Elölülőjévé, a' ki Portugallus születésű ember, 's *Londonban* is jól ismerik, mert ott sokáig lakott, mint társ egy kereskedő háznál.

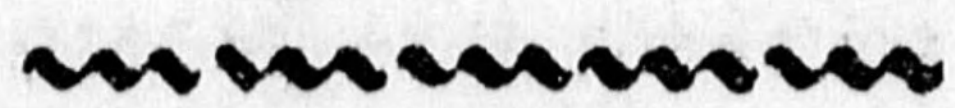
Május' 31-dikén kijött darabjában ily megjegyzéseket adott ki *Londonban* a' Ministeri Kurir ezen támadásról: — „Bólondság volna ezt a' *Pernambukoi* felzendülést *Revolúciónak* nevezni. Úgy lát-

szik, hogy csak valami magános felzendülés volt volna, 's a városnak csak *Arrecife* nevű részére terjedt ki, 's csak néhány nyúghatatlan emberek által gerjesztetett. Mind egygyütt csak 13 emberek veszték el benne. A *Junta* 17,000 font Sterlinget vett ki a kintstárból; hadi munitziót akarván rajta hozatni az Északi Amerikai Egygyesült Státusokból: de az efféle hadi készületek kétségkívül a Királyi hajós sereg' kezére fognak kerülni, elébb hogysen a Pernambukói kikötőhelybe érkezhetnének. Bahia és Maranhaó tartományaik, mellyek legközelébb való szomszédjaik Pernambukónak, semmi részt nem vettek a támadásban, a melly eszerént nem közönséges egygyetértésnek resultatuma. Eleinten még a Pernambukói nép is békételenkedett érette, azért, hogy a kereskedésbéli közösülés megszűnt miatta 's az eleség megfogyatkozott. Sőt maga a támadás' feje *Domingo Martinez* is keveset látszik bizni a dolognak szerentsés kimeneteléhez, mivelhogy számára szüntelen egy hajó áll készen a kikötőhelyben, azért, hogy ha a kaptaszorúlni talál, azonnal oda hagyassa a kikötőhelyet. A Kir. Országlószék egész iparkodással rajta van a zendülés' tüzének kioltásán. Sietve megtétette a rendeléseket, hogy a kikötőhely' száját egy fregát és egy Sloop, haladék nélkül bezárják. Mondják, hogy a *Tágus* torkában tartózkodó hadi hajók is haladék nélkül elfognának oda evezni fegyveres néppel. Mi, minden tudósításokból, mellyeket még eddig ezen támadásról vehetünk, így végzi szavait a *Kurir*, azt hozhatjuk ki, hogy ez a támadás nem lehet tartós, 's hogy az országnak egyéb tartományai magok minden iparkodással azon fognak lenni, hogy még tsirájában megfojthassák ezt a támadást."

„A mi *Pernambukó*bol vett újabb leveleink, így rajzolják le valami más Londoni újságok ezt a történetet, napon-

ként nyilvánosságosabban mutatják, hogy ez a támadás nem terjed messze és nem nagy fontosságú történet. A *Junta* proklamátziói olyan hangnak, mint a Frantzia revolúzióbéliéek voltak 1793-ban; a *Királyság*' pokolbéli tsudájáról van benne beszéd. A támadás' fejeji tsupa megvetést érdemlő emberek; fejetlenség' barátjai. Legesmeretesebb köztök *Martinez*, 's ő is csak egy tsalárd Bankrotírozó ember; sem táalentumokkal sem tekintettel nem bír olyannal, hogy egy országlás' fejének képét viselhetné. A nép is méltán zugolódik ellene Pernambukóban, minthogy egyszerre minden közösülés' útja bevágódott; senki nem fizet, senki nem vásárol semmit. A proklamátziójában azt hánnya a volt Kormányozó' szemire a *Junta*, hogy a legelőkelőbb Patriótákat tömlőtzbe akarta záratni, a melly szemrehányás azt mutatja, hogy ez a Kormányozó egy munkás és okos ember lévén már tudósittatva volt az özszeesküvésről, 's már hozzá fogott volt a főbeknek elfogdosztatásához. Az egész özszeesküvés' fészke csak a kikötőhelyben 's az alsó városban *Arrecifében* határozódik. Reménség van, hogy a Bahiai és Maranhaói katonaság, a helyett, hogy a Pernambukói támadókhoz tsatolná magát, inkább megzaboláztatássokra fog men-ns. A *Junta* még eddig ezeket a lépéseket tette a maga fenntartathatására: Mind azoknak a személyeknek tulajdonyaikat, kik magokat mint a Revolúzió'nak ellenzői úgy nyilatkoztatták ki, sequestráltatta; a *Junta*' passuális levele nélkül senkinek nem szabad a tartomány határán kívül menni; a béhozásért fizetődő vámok alább szállittattak; a kintstárbeli pénz elvétetett, hogy azon, fegyver és hadi munitzió vásároltassék; végezetre tudósítás küldetett az Anglus Országlószékhez, melyben arra kérettetik ezen Országlószék, hogy a támadókkal maradjon békességben, magát ezeknek a

Rio-Janeiró Udvarral való egyenetlenkedésibe ne avassa, mellyért ők is megigérik részekről, hogy az Anglusok' kereskedése eránt nagyobb kedvezéssel fognak viseltetni, 's a' Szeretsen rabszolgavásárt tüstént eltörlik.

(Mint hogy *Chili* és *Brasilia* neveket most minden nap' emlegetjük, némely iróink méltónak tartották róllokkövetkező megjegyzéseket kiadni: —

Chili, egygyik fő tartománya Spanyol Amérikanak, nem annyira nagyságáért, mint azon termésekért, mellyekkel a' természet megáldotta, betses. Ötet az útasok Olaszországgal hasonlítván özsze Déli Amérikan gyönyörűség' kertjének nevezik. A' tsendes tenger' partján a' Déliszélesség' 24 és 45 grádusai között 1260 geographiai mértföldeket foglal-el. Nyúgoti partját a' Tsendes tenger mosogatja; Keleti határait az *Andesekig* terjeszti, a' hol *Tucuman*, *Cujo*, és *Patagonia* tartományokra rúg; Északra *Peru*, Délre a' *Magellan*' földje tesznek neki határt. Fő városának *S. Jagonak* a' fundamentumát Kapitány Valdivia vetette-meg 1541-ben. Lakosai felerészint Spanyolokból, felerészint odavaló születésű Indusokból, Szeretseny 's Fejér odahányodott familiákból állanak. —

Brasilia, nagyobb kiterjedésű ország, mint Európában Spanyol, Frantzia, és Németországok egygyütt. *Pernambuko* (Frantzia neveszerént *Fernambouc*), *Itamaraca*, *Parayba*, *Rio-Grande*, és *Seora kised* tartományokkal egygyütt az ő napkeleti, a' tengerre legmeszebb kirúgó részit, teszik. Eleitől fogva a' Portugalius Királyok birták részint fel-találás részint elfoglalás' jussán. Keleti partjait mindenütt az *Atlanticus Océanus* tsapkodja; hossza, Északrol a' *Guyana* naktól fogva Délre a' *La Platamellyéki* tartományokig (most már egész *Montevideóig*) nyúlik. Napnyugoti határai

kevéssé esmeretesek; úgy tartják közönségesen, hogy itt azokra a' még vadságban élő Indus nemzetekre rúg, mellyek az Amazon, más névvel Maranhon, és Rio-Branco nevezetű nagy folyó vizeknek kútfejeiknél élösködnek. Lakosainak számát valami 3 millióra teszik. Terményeit, a' gyémánton kívül, főbbképpen marhatenyésztetés, minden fele fűszerszámok, a' festőfa (Bersen. *Brasiliaifa*; közönségesen *Fernambok*, *Firnebock*) *Vanilia*, *Cacao*, *Riskása*, sok *tzukor*, és sok *gyapott* (pamuk) teszik. Nevezetesebb és igen szép városai: az Ország' belső részén *Santa-Fe-de-Jocanda*, a' tenger mellett pedig *Pernambuco* és *San-Sebastian-de-Rio-Janeiró*. Elsőséget érdemel szépségére nézve a' hármak között *Pernambuko*, a' melly tulajdonképpen két városokból áll, tsak egygyiknek a' neve *Pernambuko*, és ezt *Arrecifének* is nevezik; e' két szigeten fekszik. A' másik 3 órányira van ide, 's kimondhatatlan szépségű fekvése van, valami halmokon. A' neve *Olinda*. Mikor a' legelső Portugalliai expeditzió ide megérkezvén a' fő vezér ezen halmokat meglátta, így kiáltott-fel: *O linda situacao para fundar huma villa!* (mellyet így fordithatunk magyarúl: *O szép vidék! be szép fekvésű várost lehetne ide építeni*). Idővel fel is épült itt a' szép város, 's *Olinda*, *Oh szép* nevet kapott. Sok gazdag kereskedő ház fészkelte-meg benne magát, kivált Angliából. *Olinda*, vagy *Pernambuko*, Bahiától 80, Rio-Janeirótól 240, *Parától* 190 mértföldnyire esik, e' középben, ama legfelyül, Rio-Janeiró legalól. Az egész *Brasilia* 15 tartományokra van felosztatva. — Az Uralkodó Udvarnak ott lakása, nagy fényességre és virágzásra juttatta volna nem soká ezt a' nagy országot).

Nagy Britannia.

Azt a' *Tunisi* prédáló hajót, mellyet a' maga ragadományával egyetemben elfog-

ván, egy Anglus kikötőhelybe vezettek vala az Anglus hajók, *Tunisba* vissza bocsátotta az Országlószék, oly tudósítást küldvén tőle az urához, hogy Nagy Britannia soha meg nem fogja szenvedni, hogy az ő kikötőhelyeinek szomszédságaikban prédáló hajók olázkodjanak. — Egyszer mind négy vámos hajók küldtettek ki a' Kanálisra, hogy a' kereskedést oltalmazzák, 's annak megzavaróit megbobolázzák.

Már néhány napja hogy rebdes az a' Spanyolországból eredett hír, hogy Algiriában az Anglus Konzullal egygyütt számos ott találtatott Anglusok meggyilkoltattak volna; most pedig már Párisi újságok is írják, valami *Marsiliai* magános levelezőik után, hogy nemcsak Anglusok, hanem egyéb Európai Agenségi személyek is meggyilkoltattak volna ugyan ott (Algiriában), 's fejeik elvágattattak. Kivánni lehet, hogy ezek a' kedvetlen hírek ne valóságosúljanak - meg. — Névszerént az Anglus, Svétziai, és Sárdinai Konzulokról mondatik, hogy megölettettek volna.

B é t s.

Egy Máj. 12.-dikén kiadatott Fels. Pátens szerént egy új rézpénz' nemének verettetéséről tétetett rendelés, melly a' Conventziós pénzel való fizetések' dolgában pótolásúl fog szolgálni. Augustus' 1-ső napjától fogva leszen törvényes járásakelése mind azokban a' fizetésekben, a' mellyeket Conventziós pénzel kell tenni, és három krajtzárra nem telnek. Áll ezen új rézpénz, egész, fél, és negyedrészkrajtzárosokból, és ezt valamint a' közönséges úgy a' magános kassák is egész név betsek szerént elvenni köteleztetnek a'

mondott határozásra nézve. A' Státus' kassái, az azokba bejövő fizetésekben az új rézpénzen kívül a' régiebbeket is elveszik az 1816-ban Jun. 1-ső napján költ Pátensben meghatározott betsek szerént a' folyó esztendő Novemberének 1-ső napjáig: de magok ezen kassák csak ezen új rézpénzel fizetnek. November' 1-ső napja után csak az új rézpénz vétetik el a' Conventziós pénzel való fizstésekben, mint pótlás: a' most folyamatban lévő rézpénz pedig megmarad azután is mint Váltópénz a' papiros pénzre nézve, 's az ezekeránt kiadattatva lévő rendelések változás nélkül maradnak. Az új rézpénznek egygyik oldalán a' Cs. K. Czimer áll, ilyen környékírással: *K. K. Österreichische Scheide münze*; másikon a' pénz' betse ezen esztendő számmal, 1816.

Ö Cs. Kir. Felsege méltóztatott Nem. Romárom Vármegye' örökös Főispányát 's a' Magyar Királyi Kamaránál szolgáló Concipistát, Fogarasi örökös Gróf *Nádasdi* László urat — továbbá a' Magyarországi Primásijóságok' és jusok' Főigazgatóját (Regensét) *Kapos-Merei Sándor* urat, a' maga Camerariusáivá kegyelmesen kinevezni.

Nagyságos Pfisterer András Kir. Tanácsos 's Magyarországi Protomedicus urat, az Austriai *Leopold* Cs. Rend' Ritteri keresztjével méltóztatott megtisztelni ő Cs. K. Felsege.

Pesten a' Nemzeti Museumhoz tartozó *Természeti Dolgok' Kabinétjénél* megüresedett *Custosi* hivatalra, az ugyan ott Adjunctusságot viselt T. T. *Jónás József* Ur a' *Wetterau* Természet vizsgáló Társaságnak tagja, rendeltetett.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
Jun. 13.-dikén 329²/₃ — 14.-dikén 330¹/₂ — 16.-dikén 332 — forintot.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Eger Junius' 10-dikén 1817. Az előbbeni borzasztó tudósításomnak következtetésül kéntelenítem szomoruan jelenteni: hogy a' szerentsétlen Fő Tisztelendő Mészáros György Kanonok úr, a' múlt szombaton ezen folyó hónapnak 7-dikén hatodnapig tartó kinlódása után 7 és 8 óra között estve meghalálozott, és tegnap 9-dikben tíz órakor délelőtt illendő 's igen is megérdemlett tisztelettel az egész városnak nagy sohajtásai 's szánakodásai között eltemettetett; annak Gyilkossa pedig Réthi József Cancellista (a' ki valójában tébolyodott eszű) minthogy az ő vétkes tselekedete hallatlan, a' város tömlötzből a' M. gos Uraság' rendelkezése már a' Nemes Vármegyének által adattatott, a' melly által is a' dolog fellyebb representáltott.

Magyar Országról több helyekről tudósítottunk, hogy a' múlt hónapban, éppen azon egy időben Máj. 28-dikán, földrengések tapasztaltak: —

Pesten az nap viradóra tizenegyed-fél órakor tapasztatott legelőbb, melly ekkor ugyan kevés idő múlva ismét megszünt, de ismét reá kezdett, úgy hogy szinte huszonnégy óráig hol elébb, hol utóbb meg-meg rázkódott a' föld. A' rengés délről északra látszott tartani. Többnyire gyengék voltak minden megrendülések. A' melly már 28-dikban estve 7 óra felé esett, leg erősebb volt. A' levegő szép tiszta volt; hanem valami süvöltő-forma hang hallatott abban. Nagy károk nem estek; de sok helyen szembe-tűnő repedések történtek az épületeken.

Kuttievo nevű Helységben *Posega* Vármegyében *Tóth* országban ugyan az nap', szinte más fél óráig tartott tsendes eső után hetedfél óratájban annyira megrendült a' föld, hogy nem csak az éppen juhnyírásban foglalatoskodó Uraság' em-

berei mind szélyel szaladoztak, hanem az épületek is kivált Északfelől úgy megromlottak, hogy nem bátorságos benne lakni. Másfél óra múlva másodszor is degyengébben — három fertálykor a' 9-re pedig harmadszor és utóljára rázkódott meg a' föld, melly után újra megeredett az eső, és majd egész viradtig szüntelen esett.

N. Somogy vármegyében *Szigethváron* az nap' estvéli 6 $\frac{3}{4}$ órakor érezték ezen föld rengést a' szélnek megszűnése után. Itt ugyan, csak egy rugást tett, de úgy, hogy a' boltokban a' vas eszközök is meg rázóttak, azután kevés eső lett reá.

Végezete a' Mértékes és Rimes versekről való gondolatoknak: —

De mit tépelődünk valakinek a' köntössin! hiszem a' Poësis maga nem a' verszetben, hanem a' dolognak meg-választásában, és kimevelésében áll; bizzuk azért a' szerzőknek szabad tettzésekre mitsoda köntösbe öltöztessék a' magok képzelődéseiket; öszve tödzelt, rántzólt Geleznába-é; vagy tsengő pengő matériából készült lobogós vigánoba; hadj legyen ebben is szabad a' Nemzet. Miért is ne' lehetne a' Magyar Poësisnek leg alább két köntösse, hogy mives vagy innepi gála napokon egyiket vagy másikat, a' nélkül hogy meg-szólják, fel-vehesse? Vallyon nem inkább kellene-é a' Poësisnak derekán tenni egy fordítást, és Pogányból Keresztyénné keresztelni? Nem irtódzik ettől úgy látszik Prof. Nagy Ferentz Ur is az Odáihoz ragasztott 2-dik Toldalékjában a' 270. 271-dik lapon. Miért bajlódunk még is annyit a' költött Istenekkel? A' Poësis szerentsétlenül indult Proselitussai, úgy el-tsábittatnak ezek által, hogy a' Poësis nem egyébben, hanem annak a' meg-avúlt, sok részeiben balgatag költeménynek elő szedésében, és a' magok gondolattyaiknak ezzel való meg-zavará-

sában állani képzelik. Hát a' mint a' régi-
 giek belé szöttek fonták a' Poësisbe, a'
 magok Hit, és Erkölts tudományokat,
 melly annak lelke, nem lehet-é, 's nem
 kellene-é a' Keresztyéneknek is a' mago-
 kéval azt tselekedni? Nem lehetne-é, mel-
 lyet némelylek tselekedtenek is, a' régi
 neveknek le hagyásával az indulatokat, 's
 más dolgokat személyesíteni? Nintsen-é
 elég példa, elég hasonlatosság, 's min-
 den a' mi kell nintsen-é a' mi Szent köny-
 vünkben, hogy szemtelenül a' hazug Is-
 tenektől költsönözzünk? Mitsoda szolgál-
 latot nem tehetnének erre, a' világ igaz
 történeteinek irott könyvei? A' számkive-
 tésre induló Ovid el-égethette volna e'
 részben minden kár nélkül az új formák-
 ba változott Testek' 15 darabjait; így ki
 maradna sok rút motsok, 's annak hel-
 lyét tisztességes szép dolgok foglalnék-el.
 Ha menykövet hullatnánk, nem vennök
 elő a' Jupiter *Trisulcum fulmenjét*, mel-
 lyet Horázként *rubente dextera* hajigál;
 hanem a' mái fisikai igasságokból írnök-
 le. Ha hadakozást folytatnánk nem szo-
 rólnánk Mársra, Bellonára, mert maga
 a' had is lehetne személy, pajtássi pedig
 a' Dühösség, Regyettlenség, Irigység, Puszt-
 ítás 's a' többi. Hát szerelmet nem le-
 hetne az indulatok moráljából énekelni,
 hogy a' Venus' övéhez, 's a' Cupido' nyi-
 laihoz ne kapdosnánk? Hát tsak Bachus
 plántált szőlőt, 's Noé soha sem? Miért
 Pán olyan híres Nyáj tartó, hiszem Áb-
 rahám, Jákob, 's az Ipja Lábán is temén-
 telen Barmot, 's Juhot tartottanak? Már
 az igaz barátságnak Dámon és Pithiás
 lesznek tükörei világ' végéig, mintha Dá-
 vid és Jonathán nem is szerették volna
 egymást. Hát Bésaléel nem volt derék
 mester ember, és Fidiás híres kő mésző,
 hogy Istennére szorúljunk? Magok a' ré-
 gi Poéták, úgy láttzik hogy az ő meséjek-
 nek jó nagy részét a' mi Szent könyvünk-
 ből másolták, formálták; 's mi még is,
 a' kikinél vagy a' valóság, az árnyékkal

maradunk-é? Lám a' Henriás Irója, ha-
 dakozván is Erist ugyan repdesteti, de
 Mársot nagyon meg-kímélte; szerelmes-
 kedvén említi ugyan Cziprust, 's a' Ve-
 nus' Templomát, de a' többeket a' Mo-
 solygás, Öröm, Tsók 's a' t. pótolja-ki.
 Júng is tudja Morfeust álomnak nevezni,
 és böltsen meg-képezni a' virtusokat. A'
 mái Theologia, Filosofia, Fisika, Astro-
 nomia, Politica, úgy el-nyelte a' régít,
 mint a' Nap az éjtszakát, 's hát még is a'
 RéGINEK szolgáljunk-é?

A' Romaiak ha bévették a' Görögök-
 től ezt a' költött Müszert, a' nem tsuda;
 mert ők által vették a' vallást is; de már
 a' Pogány vallástól is meg-különözött Ke-
 resztyének, egy ilyen nevezetes, tudo-
 mányos mesterségben mint a' Poësis, még
 is annak nyomán járjanak-é? Tanúljuk-
 meg ám a' Költött Istenek egész Histo-
 riáját, hogy a' régi irókat meg-érthes-
 sük; de a' Keresztyén Poësis szólljon Ke-
 resztyénül, 's felségesebb lesz a' Görö-
 gökénél. Minden Tudományok nagy válto-
 zásokon mentek által; a' Theologia János
 Apostol', 's Ágoston Doktortól fogva men-
 nyi ábrázatot öltözött-sel. a' Filozofiát lám
 Aristoteles, Lok, Leibnitz, Volf mintha
 hiába mivelték volna, egyedül Kánt meg-
 tudta változtatni; a' kissebbeknek is ez a'
 fatuma vagy a' Grammatikák,
 Ábécék is szüntelen új köntösbe öltöznek;
 's hat tsak Homér lesz az a' vitéz, és sze-
 rentsés férjfi, ki a' Poësisnek világ végé-
 ig megmaradó formát, és törvényeket
 szabjon ki? Irtak ugyan sokan, 's felsé-
 gesen is irtak Keresztyénül, de hogy mást
 is arra bírjon úgy látszik, hogy ezt még
 tzelül magának senki sem vette; ohajtani
 való tzel, hogy valaki ebben is útat tör-
 jön. Ne tépjük, vagy tsinittsuk azért a'
 Poësisnek tsak a' köntössit, nyúljunk in-
 kább a' velejéhez, nehogy az essék raj-
 tunk, a' mi a' szülés fájdalmiban kinlódó
 Hegyeken esett vala!! *Pállfy Dienes,*
 N. Galambfalvi R. P.